

PRIKAZ KNJIGE: GIOVANNA MOTTA, IL MERCANTE DI PANNI, ROMAN, PASSIGLI EDITORI, FIRENZE, 2009, STR. 157, MANJEG FORMATA.

Giovanna Motta , Il mercante di panni, a novel, Passigli Editori, Florence, 2009. 157 ps, pocket size edition

dr. Rade Petrović

U prosincu 2009., za vrijeme boravka u Rimu bio sam na veoma stručnoj i lijepoj promociji knjige Giovanne Motta, *Il mercante di panni* (Trgovac tekstilom). Radi se o prvom romanu ove autorice. To je jedna vrsta romansirane povijesti oslonjena na pouzdane arhivske i literarne izvore. Kako je riječ o mediteranskoj problematici (XVI. st.), stvar me je i posebno zainteresirala jer se na nekoliko mjesta spominje i Dubrovnik. Pročitao sam roman s interesom, ali i zadovoljstvom, jer svojim sadržajem i jezikom veoma je poticajan. Dotadašnja spoznaja o vrijednom znanstvenom djelu gđe Motta bio je dobar dodatni motiv.

Giovanna Motta je redovita profesorica Privredne i socijalne povijesti na Sveučilištu La Sapienza u Rimu (Universita di Roma La Sapienza), danas najvećemu i najpoznatijem talijanskom visokom učilištu. Rođena Sicilijanka, po završetku studija, radila je prije La Sapienze na sveučilištima Messina, Salerno, Viterbo i Roma Tre u Rimu. U procesu svojega stručnog usavršavanja i znanstvenog sazrijevanja jedno je vrijeme bila i na specijalizaciji u Parizu, u "školi analista" svjetski poznatog mediteranista Fernanda Braudelea. Dakle, kada je riječ o povijesti Mediterana, tu se nalazi na "domaćem terenu". O tome svjedoči i popis njezinih knjiga i drugih uradaka, uz sudjelovanje na raznim oblicima znanstvenog djelovanja (konferencije, simpoziji, seminari, kolokviji, debate, gostovanja itd.). Roman koji je napisala novina je u njejoj bibliografiji. "Naoružana" brojnim znanjima i spoznajama tijekom arhivskih i literarnih istraživanja, osjetila je potrebu da se i na ovaj način - romanom - očituje o povijesnom vremenu koje je godinama studirala, i još uvijek proučava. Roman ima podlogu i u rezultatima njenog višegodišnjeg rada u arhivima i drugim ustanovama, u Pisi i Pratu, dakle u Toskani, gdje se nalaze materijali i za proučavanje povijesti pojedinih trgovačkih, ali i drugih

obitelji. Tu se čuvaju i ostaci dnevnika i ostale bilješke i trgovački zapisi glavnog junaka ove priče.

U čemu se radi u romanu o kojem je riječ? / What is the topic of the novel in question?

Bit je opis razvoja jednog trgovca iz Toskane - Tuccia, u vremenu i prostoru u kojem je djelovao i u kojemu se odvija radnja romana (XVI.). Početak je vezan za Toskanu i Pisu. Tuccio, sin gazde, trgovca i posjednika, po obiteljskoj tradiciji odlazi "na zanat", na usavršavanje, "u frent" u Messinu. Ide k svojem ujaku, majčinu bratu, trgovcu s uhodanim poslom i vezama, kako u Messini, tako i šire na Mediteranu, ali i van njega. Cilj je bio da se usavršava u trgovačkom poslu, što je podrazumijevalo i trgovačke knjige i "dvojno knjigovodstvo". Sa stalnim boravkom u Messini, a radeći na neki način u familijarnoj tvrtki, često je odlazio u razne misije kao trgovački putnik. Prvo je područje sama Sicilija, Palermo i druga mjesta (Licata, Castellamare, Agrigento, Sciacca), zatim Toskana, Jadran i Mediteran. A poslije se to proširuje izvan Gibraltara, do Engleske i Flandrije. S tih putovanja vraća se obogaćen novim znanjima i iskustvima, proširenim poslovnim vezama, te kontaktima s brojnim ljudima i njihovim običajima, bojama kože, etničke i vjerske pripadnosti. A nije ravnodušan ni prema "boljem svijetu" - ženama. Posebno su zanimljivi i utisci s putovanja. Po povratku u Messinu, ujaku i ukućanima prepričava ono što je vidio, čuo i učinio, te se sprema na nova putovanja i pothvate, koristeći se stečenim iskustvima, bilo pozitivnim ili negativnim. Brojni susreti s ljudima i krajevima - ocrtavali su pravi mozaik vremena i prostora. Sve to obogaćeno je doživljajima s putovanja jedrenjacima te kontaktima i razgovorima s njihovim posadama i kapetanima.

Tuccio je već u Pisi upoznao određene računske operacije iz priručnika znamenitoga matematičara

Fibonacci (ili Leonarda iz Pise, 1170.- 1250.) i djela Dubrovčanina Benka Kotruljevića (Benedetto Cotrugli, 1416. – 1469.) o trgovini i savršenom trgovcu, s posebnim naglaskom na “dvojno knjigovodstvo”. To mu je bila dobra osnova za njegov daljnji praktičan rad. Odatle i potreba da o svemu što radi vodi i bilješke, koje su suvremenom istraživaču dragocjene.

U proljeće, u travnju, krenuo je s obala Toskane u Messinu. Grad je na njega ostavio snažan dojam kao prava onodobna multietnička metropola. Na ulicama su se čuli naglasci - toskanski, ligurski, napolitanski, pomiješani s onim lokalnim, sicilijanskim. Ali su se čuli i strani jezici – španjolski, katalonski, baskijski, portugalski, slavenski, flamanski i drugi. Tu je slušao i priče o sposobnostima dubrovačkih kapetana, posebno vičnima navigaciji na Levantu i tamošnjim karakterističnim vjetrovima. Brojni dućani s još brojnijim vrstama roba (žitarice, brašno, šećer, ulje, vina, sirevi – među njima i poznati sicilijanski) bili su izraz rascvjetaloga gospodarstva. Zatim su tu sve vrste tekstila, od onoga priprostoga pa do najfinije svile, s velikim brojem vrsta. Susretao se sa životom u obiteljima i na javnim mjestima. Nije samo radio nego je i gledao kako se ljudi zabavljaju, klade, igraju karte, domino i šah (alla siciliana). Bio je na festama mornara, natjecanjima baraka i utrci robova.

Krećući se po luci pratio je utovar i istovar tereta s brodova, te čuo razgovore o rizicima i oštećenjima roba za vrijeme nevremena u plovidbi. Zalazio je i u crkve, te uočio postojanje brojnih crkvenih redova, kako muških, tako i ženskih. Slušao je i priče o brojnim predrasudama i mitovima, o ljudima i događajima. Ljudi su se bojali pogleda zmije ili sove, a u određenim prilikama i crne mačke. To bogatstvo svakodnevnog života, sačuvano i u arhivskim spisima, autorica je još i više obogatila svojom maštom, ali i jezičnim finesama proizašlima ne samo iz korištenih izvora nego još i više njenim suptilnim, racionalnim i jezgrovitim oblikovanjem proživljenoga. Tu nema epskog raspređanja.

Prekretnica je Tucciov odlazak izvan Mediterana na tržišta sjeverne Europe. Konkretno - na ono englesko - London i Southampton, gdje se održavao poznati sajam, ali još i dalje: u Flandriju, u Briž i u Antwerpen. Putovao je iz Messine preko Napulja i cijele Italije, pa preko Lyona do Flandrije. Tu se susreo s jednim novim svijetom punim raznolikosti i drugačijega pristupa poslovima. To su protestantske zone; na novim tržištima proširuje se asortiman roba, pa u strukturu ulazi i riba - baltički bakalar i haringa. Nije bio vičan ni tamošnjim hladnim vjetrovima. Pa iako zaokupljen brojnim poslovima, lijepa Gherda, kći kapetana Wirtta, “zavrtjela mu je glavom”. Lijepi su to bili trenuci. Ali se trebalo i vratiti kući. A u Messini je bio ostavio suprugu Orsolellu, koja također nije gubila vrijeme i dosađivala se. Tuccio je uočio posebnu ulogu žene u Messini, gdje muškarci često, zbog poslova, dugo odsustvuju. Tako žena preuzima ulogu muškarca i domaćina kuće. I Orsolella je unajmila dućan od poslovnoga i naočitog Don Mimma Sottile. A kada se Tuccio vratio iz Flandrije, našao je i sina, dragoga i ljubaznog kao što mu je bila i majka, ali zdravoga i lijepog kao Don Mimmo. Život se nastavio uhodanim stazama, mirno i ugodno, kao što se to obično događa u dobrim obiteljima. Da dodamo: još DNK analiza nije tada postojala! Možda, i nasreću! Ostaje otvoreno pitanje je li u Tucciovu srcu bila izbrisana uspomena na sjeverni vjetar.

I da zaključimo. Iako se već prije XVI. stoljeća osjećao miris onoga što će doći i promjene koje će nastupiti, to će doći do punog izražaja u tom stoljeću. Otkriće Amerike, izlazak izvan Mediterana na velika mora i široka tržišta, omogućit će tranziciju i svojevrsnu globalizaciju. Nova buržoazija postat će protagonist na društvenoj sceni. Profesorica Motta u svojem prvom romanu sjajno je obradila lik i djelo jednoga njezina predstavnika – Tuccia Fieravantija iz Pise. Time je i vrijeme o kojemu piše, približila širemu krugu čitatelja znatno bolje nego što to može učiniti jedno znanstveno djelo.

Rukopis primljen: 26. 8. 2010.